

‘Meertaligheid is een troef en geen hindernis’

Opvoeden in een meertalige context

Onze samenleving evolueert met rasse schreden. Ze wordt steeds gekleurder, en daar hoort ook het gebruik van verschillende talen bij. Maar opvoeden in een ‘meertalige context’ stelt zowel ouders als professionelen uit het onderwijs en de (buitenschoolse) kinderopvang voor uitdagingen. Dit onderwerp kwam aan bod op een ouderdebat dat werd georganiseerd door het VBJK, studenten van de Universiteit Gent en de Pedagogische Begeleidingsdienst Stad Gent. Enkele vragen legden we voor aan Piet Van Avermaet, specialist ter zake en directeur van het Steunpunt Diversiteit en Leren van de Universiteit van Gent.



Piet Van Avermaet: 'Meertaligheid kun je ook zien als talent, als rijkdom die we moeten versterken en benutten.'

Piet Van Avermaet wijst erop dat men vaak nog veel te verkrampd omgaat met meertaligheid, en dat we ons te veel focussen op de mogelijke problemen ervan. 'Terwijl meertaligheid ook kan gezien worden als een talent, een rijkdom die we moeten versterken en benutten. We noemen dat 'didactisch kapitaal'. Meertaligheid kun je ook inzetten in het leerproces van kinderen. Als deze optie goed wordt ingezet, kan zij het leerproces zelfs bevorderen. Nu zien we vaak dat bijvoorbeeld het onderwijs – met de beste bedoelingen, hoor, daar twijfel ik niet aan – kinderen hun thuistaal niet laat spreken. Het doet dit in de overtuiging dat dit negatieve gevolgen heeft voor hun kennis van het Nederlands. Maar er is geen enkel empirisch onderzoek dat dit staaft. Integendeel, kinderen die hun thuistaal goed beheersen, pikken ook sneller het Nederlands op. Het brein legt de link tussen concepten en de 'labels' die we eraan geven, en als die link stevig is voor één taal, zal ze ook sneller in een ander taal tot stand komen.'

Bovendien zijn er ook sociaal-emotionele gevolgen: als het gebruik van de eigen thuistaal radicaal verboden wordt, kan dat bij het kind voor een lager zelfbeeld zorgen. 'Neem nu het kleuteronderwijs. Kleuterleidsters hebben ons er al op gewezen dat, wanneer kinderen gedwongen worden om Nederlands te praten, ze in hun schulp kruipen en bijvoorbeeld tijdens kringgesprekken niet meer durven te praten. Gevolg: er is minder interactie, en daardoor leren ze minder, ook op het vlak van taal.'



Stoom afblazen in de thuistaal

Door aan de thuistalen van de kinderen een plaats te geven in de opvang, toon je respect voor de verschillende talen. Ouders ervaren dit ook vaak positief: 'Ik ben er echt trots op als ik in mijn moedertaal boekjes mag voorlezen in het kinderdagverblijf. Een Turks kindje vroeg aan mij: 'Wanneer kom je nog eens boekje lezen?' Of: 'Ik vind het wel positief. In die zin dat ze de kinderen erop attent maken dat er heel veel verschillende talen zijn in de wereld.' Andere ouders zijn terughoudend: 'Ik denk dat, als een juf opeens Arabisch zou spreken met mijn kind, dit alleen voor verwarring zou zorgen.'

Wil je thuistaal een plaats geven in de opvang, praat hier dan over met de ouders en leg hun uit waarom je dit doet.

Piet Van Avermaet is genuanceerd: 'De input van begeleiders of leerkrachten moet in eerste instantie in het Nederlands gebeuren. Maar ik vind het wel positief wanneer zij enkele woorden in de thuistaal van de kinderen kennen. Stel dat je in de opvang overwegend Turkse kinderen hebt, dan kan dat de emotionele band versterken. De essentie is een open houding tegenover andere talen. Als een kind bijvoorbeeld eens stoom moet afblazen, laat het dit dan bijvoorbeeld doen in zijn thuistaal, want daarin kan het zich emotioneel vaak het beste uitdrukken. En daarna kun je het kind vragen om in het Nederlands te vertellen wat hem of haar dwarszit.'

Thuistaal?

Het woord 'thuistaal' is minder eenduidig dan het lijkt. Ouders wijzen erop dat er vaak meer dan één thuistaal is, bijvoorbeeld wanneer moeder en vader een andere taal spreken tegen hun kind. Welke taal beschouw je dan als de thuistaal van het kind? 'Je denktaal is erg belangrijk', vertelt een vader. 'Als je kwaad bent, in welke taal vloek je? Dat is je moedertaal, je genentaal, je eigen taal, ook als je droevig bent als je niet leuk nieuws hoort.' Ook de term 'moedertaal' wordt vaak gebruikt. 'Maar deze term doet onrecht aan de vader-taal', protesteert een andere vader.

Help, welke taal spreek ik met mijn kind?

De vraag 'Welke taal spreek ik met mijn kind?' is een drukbediscussieerde vraag tussen de ouders. Bij het maken van deze keuze benadrukken ouders zowel het belang van het kennen van het Nederlands als de rol van de thuistaal. Ze zoeken naar mogelijkheden om beide talen aan te brengen. Sommige ouders spreken zelf Nederlands met hun kinderen. Anderen spreken een andere taal thuis maar zoeken naar alternatieve kanalen om hun kinderen Nederlands te leren.

Wat opvalt is dat de taalkeuze die een gezin maakt, vaak wijzigt gedurende de tijd en verschilt van kind tot kind. 'Elk kind is anders. Mijn oudste dochter had meer Vlaamse vrienden dan mijn jongste. Die had vooral Turkse vrienden. Bij haar moest ik dus meer bijsturen

(advertenties)

KEK
mercurius

Mooi voor kinderen

Speelgoed	Rijdend Speelgoed	Muziekinstrumenten
Tekenen schilderen knutselen	Ophangsystemen	Meubelen

Mercurius KEK • Esp 215 • 5633 AD Eindhoven • t: 040 264 58 00 • e-mail: info@kek.eu • www.kek.eu

CAROLINA HOOGSTAD
Kindergordijnen

Eindeloos veel kleuren en ideeën
www.kindergordijnen.com

Oostzeedijk Beneden 97 | 3061 VP Rotterdam
T 010 - 202 12 10 | M 06 55 19 61 51

Schoffies

Gespecialiseerd in oversloffen

- ✓ Oersterk en duurzaam
- ✓ Universeel en 100% waterdicht
- ✓ Goede grip op gladde vloeren
- ✓ Goed bestand tegen hakken
- ✓ Wasmachine wasbaar
- ✓ In volwassen- en kindermaten
- ✓ Ideaal voor kinderdagverblijven

Deze Smart oversloffen zijn in verschillende vrolijke kleuren verkrijgbaar.

TEL: 036-5330929
mail@schoffies.info

www.schoffies.info



De aanwezigheid van meertalige begeleiders in de kinderopvang ervaren sommige ouders als luxe



op het Nederlands. Elk kind is anders', vertelt een moeder. Voor sommige ouders is de keuze om een bepaalde taal te spreken met hun kinderen een heel natuurlijk proces. 'Nederlands praten met de kinderen, was niet echt een keuze, maar iets normaals.' En ook: 'Ik vind het moeilijk om constant Arabisch te spreken met mijn kinderen, het komt minder uit mijn buik dan het Nederlands. Als ik op mijn gemak in de stoel zit met mijn kindjes, dan is het vaak in het Arabisch. Als het echter vooruit moet gaan, dan schakel ik over naar het Nederlands.' Voor andere ouders is het dan weer een bewuste keuze in de opvoeding: 'We hebben ervoor geopteerd de taal te linken aan de persoon omdat wij ook met de kinderarts erover gesproken hebben en met taalkundigen en zij zeggen dat het geen probleem is om een kind meerdere talen aan te leren, zolang je ze niet mixt.'

Veel communiceren, in welke taal ook

'Als twee Turkse ouders zich het beste kunnen uitdrukken in het Turks, waarom niet?' vindt Piet Van Avermaet. 'Misschien zijn ze bang dat ze in het Nederlands niet genoeg nuances kunnen leggen. Die angst zou kunnen uitmonden in, opnieuw, te weinig interactie met de kinderen, terwijl juist de thuissituatie een rijke, interactieve omgeving moet zijn. De clue is: veel communiceren, of dat nu in de thuistaal is, in het Nederlands of in een combinatie van de twee. Want in tegenstelling tot wat veel mensen denken, is meertaligheid niet verwarrend voor kinderen. Hun hersenen zijn erg flexibel. Op heel jonge leeftijd zijn de verschillende talen weliswaar 'ongescheiden systemen', maar dat is geen reden tot paniek: die scheiding komt er spontaan. Kijk, elk kind ontwikkelt spontaan, op zijn eigen tempo, tijdens zogenoemde 'taalgevoelige periodes' sowieso een moedertaal. Ouders moeten in eerste instantie ouder zijn, en niet op een al te expliciete en gedwongen manier met taal bezig zijn.'

Met handen en voeten

Een andere vraag waar anderstalige ouders maar ook professionele

opvoeders duidelijk mee zitten, is de onderlinge communicatie. Soms maakt men gebruik van een tolk, maar ook kennissen of familie kunnen ondersteunend zijn. Sommige ouders vinden het evenwel vervelend om een derde persoon te betrekken bij belangrijke gesprekken: 'Ik praat liever zelf dan met een tolk, ik probeer het. Want via via worden woorden veranderd.' Als er geen problemen zijn, valt het nog mee, stippen ouders aan. 'Maar als het gesprekken zijn over gevoelige onderwerpen, ligt het niet meer zo voor de hand: praten via een tolk.'

De aanwezigheid van meertalige begeleiders in de kinderopvang ervaren sommige ouders als luxe. Zij vormen spontaan de brug tussen de kinderopvang/de school en het thuismilieu. Maar ook een begeleider die de thuistaal van één of meerdere gezinnen spreekt, vraagt de nodige aandacht. Ouders willen lang niet altijd aangesproken worden in hun thuistaal, omdat er toevallig een begeleid(st)er is die die taal spreekt. Ook dit moet overlegd worden met de ouders. 'Gesprekken met school en kinderopvang kunnen voor ons ook een kans zijn om Nederlands te leren,' benadrukken enkele ouders. Zelf voldoende Nederlands kennen, vinden ouders belangrijk om te kunnen meedraaien in de samenleving.

Het voornaamste idee is dat ouders en begeleiders allebei inspanningen leveren: 'Ik spreek een beetje Arabisch, jij spreekt een beetje Nederlands. Zo zullen we er wel komen.'

'Ook hier is die openheid inderdaad belangrijk', vindt Piet Van Avermaet. 'Als er een taalbarrière is, is er niets mis mee om het toch 'met handen en voeten' trachten uit te leggen. Ook dat is communicatie. Zowel voor begeleiders en leerkrachten als voor anderstalige ouders kunnen dit leerrijke en constructieve momenten zijn, die bovendien een grote impact hebben op de vader en moeder: als je de moeite neemt om met hen te communiceren – en dat mag met horten en stoten gaan, of met veel lichaamstaal – zullen ze zich erkend voelen als volwaardige gesprekspartner.' ◀